

**SOMERSET MOEMNING “INSONIY EHTIROSLAR ZALVORI”
ROMANINING POETIKASI**

Sherkulov Sardor Komilovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Fakultetlararo xorijiy tillar kafedrası mudiri, PhD

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz yozuvchisi Somerset Moemning “Insoniy ehtirolar zalvori” romanining poetik xususiyatlari tahlil qilinadi. Asarda qo‘llanilgan badiiy vositalar, obrazlar tizimi, til va uslub, kompozitsion qurilish, ichki monologlar, shuningdek, roman psixologik realizm va ekzistensializm ruhida yaratilgani haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: roman poetikasi, badiiy tafakkur, psixologik portret, ichki monolog, ekzistensializm, kompozitsiya.

Annotation

This article examines the poetic features of the novel *Of Human Bondage* by English writer Somerset Maugham. Special attention is given to the artistic devices, compositional structure, character system, and the stylistic and linguistic qualities of the work. The study analyzes the use of internal monologue and psychological realism as tools through which the author reveals the protagonist’s inner world and the novel’s philosophical dimensions. The novel is regarded as a significant contribution to twentieth-century English literature, marked by existential themes and deep psychological insight.

Keywords: novel poetics, psychological realism, internal monologue, character system, existentialism, artistic perception, English literature.

Аннотация

В данной статье рассматриваются поэтические особенности романа английского писателя Сомерсета Моэма «Время человеческих страстей».

Особое внимание уделяется художественным средствам, композиционной структуре, системе образов, стилю и языку произведения. Анализируются внутренний монолог и психологический реализм, с помощью которых автор раскрывает внутренний мир главного героя и философскую проблематику произведения. Роман рассматривается как значительное явление в английской литературе XX века с элементами экзистенциализма и глубоким психологизмом.

Ключевые слова: поэтика романа, психологический реализм, внутренний монолог, система образов, экзистенциализм, художественное мышление, английская литература.

XX asr ingliz adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri bo'lgan Somerset Moem o'zining "Insoniy ehtiroslar zalvori" asari bilan adabiy jamoatchilik e'tiborini qozongan. Roman 1915 yilda yozilgan bo'lib, muallifning o'z hayotiy tajribalari asosida yaratilgan yarim avtobiografik asar hisoblanadi. Unda inson hayotining mazmuni, ehtiroslar, qaramlik va erkinlik masalalari badiiy jihatdan chuqur tahlil etiladi. Ushbu maqolada roman poetikasining asosiy unsurlari – kompozitsiya, obrazlar tizimi, til va uslub, psixologik tahlil usullari ko'rib chiqiladi.

Romanning kompozitsiyasi klassik uch qismli struktura asosida qurilgan: **bolalik**, **yoshlik**, va **yetuklik** bosqichlari. Har bir bosqichda bosh qahramon Filip Kerining ichki olami, hayotiy qarashlari va kechinmalari yoritiladi. Syujet liniyasi an'anaviy sarguzashtlarga boy emas, balki qahramonning ichki dunyosi, hayotga bo'lgan qarashlaridagi o'zgarishlar markazga chiqadi.

Moem bu roman orqali hayotda izlanish, tanlov, shubha va xatolar orqali shaxs shakllanishining murakkab jarayonini ifodalaydi. Kompozitsion jihatdan asar hronologik ketma-ketlikda kechsa-da, unda orqaga qaytishlar (flashback) ham muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, bolalikdagi diniy tarbiya va ota-onasiz qolgan Filipning ruhiy holati butun asar davomida uning qarorlariga ta'sir qiladi.

Asar markazida Filip Keri turadi – u orqali yozuvchi insoniy ruhning murakkabligini, zaifliklarini, umidlarini va tanlovlarini ochib beradi. Filip obrazi chinakam realistik va psixologik chuqurlikka ega. U hayotda turli rollarni sinaydi:

International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd June, 2025

san'atkor, talab, shifokor, sevuvchi, do'st, ammo bu rollar uni chinakam baxtga olib bormaydi, faqat oxir-oqibat o'zini anglashga xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim obraz – Mildred, Filipning sog'lom bo'lmagan muhabbati markazida turgan ayol. Uning befarqligi, o'z manfaatlarini ko'zlash va shafqatsizligi orqali Moem erkak va ayol o'rtasidagi munosabatlardagi notekislik, qaramlik va hissiy zo'riqish holatlarini badiiy ifodalagan. Mildred obrazi archetipik darajada – u ayol timsolida fojiali ehtiroslarni, zavqlantiruvchi, lekin halokatli kuchni aks ettiradi.

Moemning uslubi sodda, lo'nda va aniqlik bilan ajralib turadi. U badiiy tafakkur orqali murakkab falsafiy savollarni o'quvchiga og'irliksiz yetkazishga qodir yozuvchidir. Til badiiy tasvirlar bilan haddan ortiq bezatilmagan, balki hayotiy dialoglar, aniqlik va realistik tasvirlar orqali psixologik chuqurlikka erishiladi.

Moem nutq uslubida ichki monolog, bevosita fikr ifodasi, va ruhiy holatlarning badiiy tahlili asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Aynan til vositasidagi soddalik va samimiyat asarni o'quvchiga yaqinlashtiradi.

Romanning poetikasida ichki monologlar alohida o'rin tutadi. Filipning o'z-o'ziga savollar berishi, his-tuyg'ulari, shubhalari va o'zgarib borayotgan dunyoqarashi bevosita ichki monologlar orqali ifodalanadi. Bu usul orqali Moem qahramonning ruhiy portretini harakatlar emas, balki tafakkur orqali quradi.

Bu jihatdan roman rus psixologik realizmi (masalan, Dostoyevskiy) va fransuz ekzistensialist adabiyotiga yaqinlashadi. Ichki kechinmalarning chuqur tasviri asarni shunchaki hayotiy emas, balki falsafiy darajaga olib chiqadi.

Romanning asosiy g'oyaviy qatlamida ekzistensial savollar: "Inson nega yashaydi?", "Baxt nimada?", "Erkinlik va ehtiros o'rtasidagi bog'liqlik qanday?" kabi savollar ko'tariladi. Filipning hayotdagi izlanishlari unga oxir-oqibat shunday xulosaga kelishga olib keladi: hayot – bu oldindan yozilmagan sahifa, har bir inson o'z hayotining mazmunini o'zi topishi kerak.

Bu fikr Moemning diniy, axloqiy va ijtimoiy qoidalarga tanqidiy yondashuvi bilan uyg'unlashadi. Shunday qilib, roman o'z vaqtida ekzistensial muammolarga o'ziga xos badiiy yechim taklif qilgan asar sifatida qadrlanadi.

Xulosa

“Insoniy ehtirolar zalvori” romanining poetikasi turli badiiy vositalarning uygʻunligida namoyon boʻladi. Moem oʻz asarida realizm va psixologizmni, falsafa va hayotiylikni, soddalik va chuqurlikni birlashtirib, oʻziga xos badiiy uslub yaratgan. Filip Kerining hayotiy yoʻli orqali inson ehtirolari, qaramliklar, tanlov va ozodlikning murakkabligiga urgʻu berilgan. Mazkur roman nafaqat ingliz adabiyoti, balki butun jahon adabiy merosining durdonasi sifatida oʻz qadriga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). MAUGHAM IJODIDA INSONIY FOJIA MANZARASI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 152-159).
2. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). UILYAM SOMERSET MOEM IJODIDA “NOTANISH ODAM PARIJDA” ASARINING OʻRNI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 129-135).
3. SHERQULOV, S. TRAGEDY IN WILLIAM FAULKNER’S “THE SOUND AND THE FURY”. OʻZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2022,[1/3 ISSN 2181-7324.
4. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING “GʻALATI OLOMONDAN UZOQDA” ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 54-63).
5. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING “GʻALATI OLOMONDAN UZOQDA” ROMANIDAGI OBRAZLAR TIZIMI VA ULARNING BADIY YUKLAMASI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 64-72).
6. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING REALIZM USULI: "SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI MISOLIDA. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 120-127).

7. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: ORZULAR VA HAQIQAT. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 113-119).
8. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 105-112).
9. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: IJTIMOIIY VA IQTISODIY TENGSIZLIK. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 98-104).
10. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ROMAN POETIKASI: UILYAM SOMERSET MOEMNING "NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARI MISOLIDA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 136-142).
11. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). " NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARIDA SYUJET VA KOMPOZITSIYA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 143-151).
12. Jabborovich, X. J., & Sherkulovich, M. K. (2020). Lexicographic study of ethnonymy semantics. Test Engineering and Management, 83(5-6), 737-742.
13. Бобокалонов, Р. Р., Курбанов, П. А., Маркаев, К. Ш., & Хайтов, Ч. (2016). ДОСТИЖЕНИЯ УЗБЕКСКИХ УЧЕНЫХ В ОБЛАСТИ ЛИНГВИСТИКИ ТЕКСТА НА ОСНОВЕ НАУЧНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В МИРОВОЙ ЛИНГВИСТИКЕ. International scientific journal, 30.
14. Markayev, K. (2005). Totemistik Tasavvurler Bilen Bağlık Etnonimler. Özbek Tili ve Edebiyatı, 94-97.
15. Sherkulovich, M. K. (2025, April). YOSH VERTERNING IZTIROBLARI" ROMANINING YEVROPA MADANIYATIGA TA'SIRI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 49-53).
16. Маркаев, К. Ш. (2023). ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ЕДИНИЦЫ СОВРЕМЕННОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ. IMRAS, 6(8), 240-244.

17. Markayev, K., Maxmudov, N., & Xamrayev, D. (2003). Sprichworter. Maqollar T.
18. Sherqulovich, M. K. (2025, April). "YOSH VERTERNING IZTIROBLARI" ASARINING NEMIS ADABIYOTIDAGI O 'RNI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 43-48).
19. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). "YO 'QOTILGAN AVLOD" KONSEPSIYASI VA UNING ADABIYOTSHUNOSLIKDAGI O 'RNI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 115-123).
20. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). GYOTE VA SHARQ ADABIYOTI: MADANIYATLARARO MULOQOT TIMSOLI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 96-105).
21. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ERIX MARIYA REMARK ASARLARIDA YO 'QOTILGAN AVLOD TASVIRI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 106-114).
22. Abdumannonovna, A. D. (2022). German as the language of science: problems and perspectives.
23. Baxtiyorovna, M. T., & Abdumannonova, A. D. (2022). Use and application of interactive methods in teaching German.
24. Mamashoev, U. U. (2023). EXPRESSION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND CULTURE IN PHRASEOLOGY WITH THE HEART COMPONENT. In Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования (pp. 76-80).
25. Xidirova, N. B. qizi Nomozova, FA (2024). RAQAMLI MATERIALLAR VA INTERAKTIV PLATFORMALAR YORDAMIDA TABIIY FANLARNI O 'QITISH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 162-166.
26. Xidirova, N. B. qizi Oromova, SS, & Otajonova, KR (2024). MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO 'LLANILISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 157-161.
27. Xidirova, N. B. qizi Muqimova, GZ (2024). EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 167-171.

International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd June, 2025

28. Botirovich, X. S. Murodullo o 'g, JOT, & Iskandar o 'g 'li, SB (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. Modern education and development, 11(3), 120-126.
29. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O 'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO 'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).
30. Зикриллаева, Ф., Дустмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmalari. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.